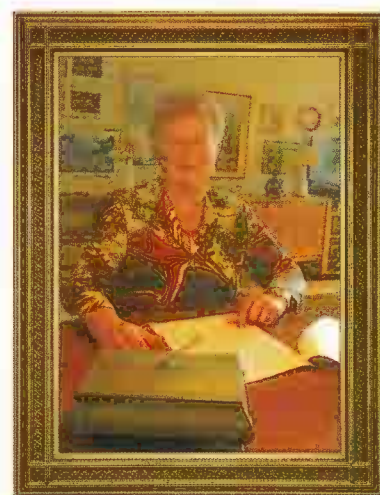

HORSENS- HAMMER ÅRBOG 2014

Indholdsfortegnelse 2014

Marie Jensen, Vester Mølle. Fra Aalborg Stiftstidende 1971	3-4
Blæsten gik – og går stadig- frisk over Limfjorden. Af Inger Odgaard 2014	5-8
Langholt Frysehus. Af Aase Fladkjær 2013.....	9-10
Niels Anesens første skoledag. Af Niels Anesen	10 -12
Bedstefars hus. Et farvel.	13
Om William Jessen. Samlet af Svend Dam Larsen 2014.....	14-18
Matr 12a Horsens.	19
Corneliussen 1960.	19
”Det bette hus” i Rærup.....	20
Da Arnt var dreng. 2. del. Af Arndt Hüttel-Sørensen 2008	21-25
Et kærestebrev anno 1902.....	26
Dramatisk brand ved Langholt. Fra Karen Blok.....	27-29
Prikken øwwer i’e og Rærup Brugsforening	30
Rærupsangen.....	31

Vi lever op til vores motto:

”Først med de gamle nyheder” og bringer fra bladet **DAGMAR** Skandinavisk Modeblad for Toilette og Kvindelige Haandarbejder 16. april 1887 model nr 68: Dragt med Læg-chemise til ældre Damer og nr 69: Blondekappe til ældre Damer.

Nærmere beskrivelse fås ved henvendelse til arkivet.

Marie Jensen, Vester Mølle, Langholt

Følgende artikler er bragt i Aalborg Stiftstidende i henholdsvis 1971 og 1972. I forbindelse hermed fortæller Karin Kildedal, lektor ved Aalborg Universitet, der stammer fra Vester Mølle, om den i artiklerne omtalte Marie:

Marie (Ane Marie Elsin Svendsen) - som jeg kendte som bedstemor - var født 21. maj 1886 og døde i 1972. Marie blev kaldt "moster" af de voksne, fordi hun jo ikke var min rigtige bedstemor, hun var min fars moster.

Min fars rigtige mor var Maries søster (Ane Kirstine Jensine Jensen), som døde fra seks børn i 1920. Derefter flyttede Marie ind, og hun blev senere gift med min bedstefar Niels Christian Jensen. De ligger begravet i familiegravstedet lige ude for kirkedøren i Horsens Kirke, Langholt. Marie var i øvrigt søndagsskolelærerinde i mange år.

Efter tiden på Vester Mølle flyttede Marie og Niels Christian ind i et nybygget hus på Horsensvej, hvor der først var sparekasse inde i stuen - bedstefar var nemlig sparekassedirektør og eneste ansatte. Senere blev der bygget til huset, så der blev en selvstændig sparekasse. I dag er huset delt op i to selvstændige lejligheder (Horsensvej 3 og 5).

Overtog som 17-årig ansvaret for en søskendeflok på ti

Selv om man har et langt liv med slid og slæb bag sig, behøver man ikke at sætte sig med hænderne i skødet. Denne indstilling har Marie Jensen, Langholt efterlevet til fulde og gør det stadig trods sine 85 år, som hun fejrer i dag. Selv i en snakkepause er hænderne flittigt beskæftiget med hækletøjet.

Marie Jensen har kendt til hårdt arbejde og masser af pligter, siden hun var barn. Fra tidlig morgen

til sen aften hjalp hun til sammen med de andre børn på faderens gård, og da moderen døde, fik hun ansvaret for en søskendeflok på ti.

Alle hjalp de til med at bage, slagte, brygge og passe køer. Hun husker endnu dengang, man spiste af samme fad og drak af samme krus, og da gårdens karle drak brændevin til morgenmaden. Hun husker også, hvordan skolelæreren især tog hensyn til hende og hendes søskende, når de kom uforberedt i skole, og hun husker, hvordan skolekammeraterne rynkede på næsen, fordi hun tit lugtede af køer, selv om hun havde vasket sig og skiftet tøj hjemmefra.

Der var heller ikke tid til megen skolegang, da moderen døde. Selv om skolen kun var åben et par gange om ugen, måtte Marie Jensen ofte blive hjemme, fordi hun var ældst og derfor måtte tage det meste af slæbet. Det var også hende, der blev sidst gift. 24 år efter moderens død giftede hun sig med sin afdøde søsters mand, gårdejer Niels Christian Jensen og overtog da opdragelsen af endnu seks børn og husførelsen på den store gård "Vester Mølle" i Langholt. I dag bebos gården af Niels Christian Jensens søn, og børnebørnene går i Langholt gamle skole, som er noget større nu, end dengang hun selv gik der.

Selv om Marie har haft det svært, glæder hun sig over, at ungdommen i dag har det betydeligt friere, end da hun var ung.

For 27 år siden flyttede hun og hendes mand fra "Vestermølle" og byggede et hus i Langholts midte. Nu bor Marie alene. Hun passer selv hus og have, dyrker køkkenhave, sylter frugt og samler grønsager til sin dybfryser.

Stuen er prydet med broderede puder og skamler, som hun selv har lavet, og hun byder glad af sin egen hjemmebag.

Fødselsdagen fejres sammen med venner og familie på Langholt Hotel, men hun er allerede forberedt på gæster til morgenkaffen.

Marie Jensen

Far slog fåret for panden, og jeg brugte kniv

Juleforberedelser er en tilbagevendende begivenhed, men forberedelsernes art skifter med tiderne. Den 86-årige Marie Jensen, Mølsminde, Langholt kan fortælle om den gang, da hver gård var et lille samfund for sig og til en vis grad selvforsynende.

"I mit hjem var vi tolv søskende," fortæller Marie Jensen. "Desuden var der min far og tre - fire karle. Min mor døde, da hun var 41 år, og da var min yngste bror kun to. Vi ældre måtte så på mange måder lære at være i mors sted.

Som barn løb jeg altid min vej, når vi skulle slagte, men jeg husker tydeligt den første gang, vi skulle slagte til jul efter mors død. Efter at far havde slået fåret for panden med en økse, gav han mig kniven, og så skulle jeg stikke det. Jeg ønskede mig langt væk, men der var ingen vej udenom, jeg

skulle lære det. Det gik let nok med at få skindet af, værre var det at få spækket rigtigt af og få indvoldene ud, men ved mine yngre søskendes hjælp fik vi også det gjort.

14-15 rugbrød og 8-10 sigtebrød

Vi bagte i den store ovn, mor stod for bagningen, mens hun levede. Men da min ældste søster straks efter min mors død blev gift, og jeg nu var den ældste af pigerne hjemme, var det mig, der stod herfor.

Dejen til rugbrødet blev lagt dagen før, og så fandt vi søskende på at stå tidligt op næste morgen, og så stod vi der rundt om dejen og æltede. Når vi havde malket, skulle dejen trilles og formes. Vi bagte 14-15 ca. 10-punds rugbrød ad gangen. Hestene fik også heraf, de var jo "næsten" dengang. Vi bagte også 8-10 sigtebrød, og så velsmagende brød findes ikke i dag. Når brødet var bagt, var ovnen passende varm til at bage pebernødder i.

Juleaften uden et juletræ

Juleaften, når klokken var fem-halv seks, fik vi smørrebrød med pålæg på og kaffe, og så fik vi hver en kopfuld pebernødder. Dem sad vi så og morede os med, indtil vi skulle malke klokken halv otte. Når vi var færdige, fik vi suppe og kød i peberrodssovs, steg og kartofler og så sødsuppe. Det var først langt senere, det blev almindeligt at have et juletræ. Vi havde intet heller i mit hjem, da jeg var barn.

Til morgenmad fik man almindeligvis kogt mælk og nogle tykke rugbrødsmelmader og en snaps, hvem der ville have det, men fra juledag til heligtrekonger fik man kål med fåresider, flæsk eller pølse til.

De snakker så tit om de gode gamle tider. Det er sandt nok. Men hvor var der koldt alle mulige steder. Godt nok havde vi en bilæggerovn i folkestuen, men i de andre stuer med de hvidskurede gulve blev der kun fyret op den ene gang om året, vi havde fremmede."

Gården Lerbæk 1948.

Blæsten gik – og går stadig – frisk over Limfjordens vande

Af Inger Odgaard 2014.

Minder fra livet på gården Lerbæk i Rærup.

At have haft den glæde at bo tæt på Limfjorden som barn og ung og sidenhen som pensionist har beriget mit liv. Og det gør det fortsat, nu hvor gården bebos af tredje generation i familien.

Mit barndomshjem på Rærupvej tæt på fjorden var et landbrug i traditionel forstand med køer, grise, høns og gæs. Jorden var leret, så arbejdet i marken var hårdt for både dyr og mennesker. I tørre somre kunne jorden være hård som cement og slå revner. Der skulle gode armkræfter til, når vi hakkede roer. Køerne græssede i engen. Når det var varmt og lavvande, tog de sig ofte en soppetur i fjorden. Engang var vi ved at miste vores andeflok, der nok så frejdigt sejlede af sted. Vi troede,

at vores moskusænder var fortabt, og der var kun et at gøre: Vi vadede ud i vandet og fik dem ”klappet” hjem. Efter denne oplevelse blev det deres lod at leve i en andegård! Tårnfalken har en stor plads i mit hjerte. Den rugede på gavlen af laden og havde et godt spisekammer i engen.

Mine forældre, Sinne og Gunde Jensen købte gården i 1947 af Niels Smed, der sammen med sin bror oprettede busruten Frederikshavn – Aalborg. Det var dengang en lystgård, som benyttedes som base i krigens tid – mange ville dengang bo på landet. Det var mere sikkert, mente man.

Niels Smed havde plantet en stor frugthave med mange slags frugter og bær. Denne gav et stort udbytte, som ikke skulle gå til spilde. Derfor solgtes der bær til en frugt- og grøntforretning i Nr. Sundby. En sommer solgtes for 1100 kr. Solbær

Horsens-Hammer Årbog

blev betalt med 60 øre pundet, ribs 50 øre. Der skulle rubbes negle, tjenestekarlen, min moster, ja, alle var vi sat i sving.

I min barndom var der et godt naboskab. Man besøgte hinanden – mest til kaffegilde med mange slags kage og ofte dessert og et glas portvin, inden man sluttede af. Godmodige drillerier var der også. I min ungdom havde mine forældre på et tidspunkt en syvpersoners Studebaker. Naboerne kaldte den for "Fjordbussen" – men ville alligevel gerne have en tur.

Dengang hjalp man hinanden. F.eks. hjalp far og "nabo Thorvald" hinanden med høsten. Når en ko skulle kælte, og det trak ud, blev der sendt bud til naboen om hjælp til "at rykke". Kesse fra Rærupgaard var en af de yngste naboer, og han havde gode kræfter. Vi unge piger hjalp til, når naboer og venner holdt store fester. Vi serverede og vaskede op. Det var ligefrem en ære at blive spurgt om hjælp.

Mine forældre radrenser roer.

Når der var travlt med roehakningen og i høsten, hyrede landmænd i kasernens område ofte soldater til hjælp. Også min far, der kunne hente dem i "Fjordbussen". Soldaterne fik fri ved 16-tiden, så der var mange timer til at arbejde i. Det gik med liv og lyst. Mange var langt hjemmefra og følte det som en kærkommen afveksling i hverdagen – og lidt skillinger gav det selvsagt også.

Gunde Jensen på sin Ferguson ("kystens første") og "Nabo Thorvald".

Når roerne senere blev taget op og lagt i en kule, blev kulen ikke dækket med halm, som man ellers gjorde, men med tang fra fjorden. Det var lettere at arbejde med og var bl.a. velegnet på grund af saltindholdet.

Førhen var der masser af ål i fjorden. Min far og naboen satte rusen ud, de glibede også ål (mange kender nok ikke udtrykket). Man går to personer, den ene med et stort netbur, den anden skubber en flad, bred rive over bunden. Når man med buret mærker et stød, er det vigtigt at hale op, så er der fangst. De bedste fangstmuligheder var ved stille vand, og når vejret var tordenlummert. De fangne ål blev efterfølgende opbevaret i hyttefade, som bestod af gamle mælkejunger med huller i, der lå i Lerbækken. Vi spiste ål, som bønder spiste stegt flæsk, og min mor havde et godt "taw" på at flå ålene. Ålegilde blev der også holdt, og så fik ålen igen lov til at "svømme"!

Apropos gilder. Når Aalborgbådene – Aalborghus og København og senere Jens Bang og H.P. Prior – stævnedes ud mod København, kunne vi om aftenen ved 23.30-tiden nyde det smukke syn. Ingen gæster tog hjem, før de havde overværet udsejlingen, og der var ofte trængsel ved gårdens vinduer med udsigt over fjorden.

Et andet minde om Aalborgbådene var Københavns forlis i 1948. Jeg glemmer aldrig synet af M/S Frigga, der disse år fragtede smør til England. Freja havde samlet passagerer fra det synkende skib – så mange, at vi kunne se de mange mennesker ude på båden, da man sejlede ind til Aalborg.

Da mine børn holdt ferie ved fjorden og bækken, kunne de beskæftige sig selv i mange timer, små rejer, hundestejler og glasål blev der fanget og anbragt i glas. De havde fået strenge ordre om ikke at vade for langt ud i vandet, da sejlrenden kommer meget pludseligt. Til gengæld var min mand mere forvoven, da han med en kammerat spadserede ud på isen, hvor en isbryder netop havde lavet passage til et skib. Skibet tudede ad dem flere gange, og havde muligvis kontaktet politiet, for en halv time efter kom der en patruljevogn og forhørte, om nogen havde set de to på isen. Betjentene fik en god cigar, mens de snakkede med "bovehalsene" om, hvem der mon kunne være så letsindige, men ingen havde desværre set eller hørt noget.

Men fjorden kunne også vise sig fra en anden side. Få dage før julen 1954 var der højvande. Vandet

nåede helt op til to meter fra stuehuset, men det er heldigvis kun sket to gange i de næsten 70 år, gården har været i familiens eje!

I stormvejr "æder" Limfjorden af landet, engen og vejen. Min far og karlen foretog selv kystsikring på vores ejendom. Når der var tid for landbruget, og vandet i fjorden stod tilstrækkelig lavt, gravede de jernbanesveller lodret ned langs kysten. Svellerne stammede vistnok fra Østervråbanen. Der har i årenes løb været besøg af forskellige myndigheder, f.eks. da daværende formand for kystinspektoratet, dommeren Bruun de Neergaard, pålagde Aalborg kommune at kystsikre "Peterspladsen". Dette blev dog glemt af kommunen! Derfor aftalte min far med nu afdøde vognmand i Vodskov, Peter Jensen, at når og hvis Peter fandt nogle sten, som kunne sikre pladsen, skulle de anvendes til dette formål. Dette blev redningen for dette lille fristed ved fjorden, som min far døbte Peterspladsen og er kendt af mange borgere i vores område!

Vejrets skiften spejles i fjorden og giver smukke farver – lyse, gyldne, mørke – en solnedgang en november eftermiddag, når der spejles mod Nørresundby, kan næsten tage vejret fra én.

Nutiden byder ikke på de hyggelige ”duk duk” fra galeaser og skonnerter, der sejlede fragt imellem landsdelene. I dag er det speedbådene, der larmer. Kæmpestore skibe kan gå ind til havnen i Aalborg. De bliver ofte hentet af bugserbådene, som skal bugsere dem det sidste stykke.

Ved de berømte Tall Ships Races får man næsten en klump i halsen ved at betragte de flotte sejlskibe – det ene flottere og større end det andet – og dette skue kan opleves flere dage – også på havnefronten i Aalborg og Nørresundby.

Første gang var i 1999. Da var der så mange mennesker ved fjorden, som vist aldrig set før. Sommeren 2015 sker det igen – nu for fjerde gang. Jeg glæder mig allerede.

Et kuriosum: Kongeskibet var i Aalborg i anledning af Tall Ships Race. En af vores venner, som havde besøgt Dannebrog og kronprinsen aftenen før, havde fået løfte om, at de ved afsejling fra Aalborg ud for Lerbæk skulle kipe med flaget. Vi gjorde det samme – og kontaktede endda havnekontoret for at være sikre på at gøre det rigtigt. Vore gæster var vældig benovede og troede ikke på det, men de fik syn for sagn.

Når der var royalt besøg gennem årene med Dannebrog, blev flaget hejst, når vi øjnede skibet ved Nordjyllandsværket. Det var lige før, at min far også mente, at det var bedst at have fint tøj på – denne skik har vi fastholdt – i hvert fald med hensyn til flaget!

Lerbæk omkring år 1900.

Foto: Vodskov Avis

Langholt Frysehus

Aase Fladkjær 2013

I 2012 fik Hjemstavnsforeningen overdraget protokol, regnskab m.m. fra Langholt Frysehus.

LANGHOLT FRYSEHUS! Det kalder minderne frem. Som barn har jeg utallige gange hentet frostvarer dér, som regel sammen med Hanne, nabosens datter. Ofte var det også nødvendigt at være to om opgaven: fryseboksene var dybe, og når vi skulle have fat i de nederste pakker, hang den ene af os med hoved og overkrop ned over bokskanten, mens den anden holdt godt fast i benene, så man ikke forsvandt i det kolde hul. Hvilket syn!

Hvor var vores mødre glade for det nye vidunder. Nu var det slut med henkogning og saltkar – nu skulle grisen bare parteres, pakkes i nummererede pakker og så op i boksen. I ”frysebogen” blev omhyggeligt noteret nummer og indhold. Men somme tider glemte man at få streget ud i bogen, når pakken var hentet, og så opstod der problemer, når vi skulle finde flæsketeg nr. 19 på to

kilo, og den ikke var der. Alt i boksen blev hentet op på naboboksens låg – og så ned med det hele igen. Derefter på cyklen hjem for at få besked på, hvad der nu skulle hentes i stedet for.

Vores familie havde kun en halv boks, vi delte med nærmeste nabo. Jeg kan ikke huske nummeret på vores boks, men ville den dag i dag helt automatisk kunne gå til den rigtige – den anden yderst til højre.

På medlemslisten i ”Lovbogen”(ja, sådan hed den) fra 17/10 – 1949 har medlemmerne sat deres underskrift, og her fandt jeg både min fars (Carl Andersen, Birkhede) og vores nabos (Harry Thomsen, Engbo), begge let genkendelige. Alle medlemmer, på nær én, var mænd. Underligt nok, da man skulle synes, at det var konernes domæne.

Langholt Frysehus blev bygget i 1950 af murermeister Gerhard Pedersen, der fik 4000 kroner for sit arbejde.

Af referaterne fra de mange generalforsamlinger affoldt gennem årene ses det, at disse har haft en noget beskeden interesse. Ud over bestyrelsen mødte almindeligvis et til to medlemmer.

Først 14/1 – 2003 på en ekstraordinær generalforsamling var der stort fremmøde. Her var eneste punkt på dagsordenen nedlæggelse af frysehuset. Det stod hurtigt klart, at der var stemning for at lukke og slukke per 1/3 – 2003, og sekretæren skriver: ”Et af de sidste andelsfrysehuse i Danmark er lukket. En epoke i madopbevaringens historie er besejlet.”

Den sidste generalforsamling. Foto Vodskov Avis.

At få solgt frysehuset viste sig at være besværligt, men et bud på 25.000 kroner blev accepteret, og det betød, at de 31 andelshavere hver fik udbetalt godt tusind kroner, da alt var gjort op.

Foto: Vodskov Avis.

Jens A. Jensen afsluttede generalforsamlingen 25/6 – 2003 med at udtale, at det havde været en nem forsamling at lede, nok mest fordi der var penge i udsigt.

Sekretæren, Leif Sudergaard, blev til sidst helt poetisk:

”En epoke i Langholts historie
Er nu blevet brudt
Har nok også haft sin glorie
Er hermed definitivt slut.”

Nu er der gået mere end ti år, siden Langholt Frysehus er blevet solgt. Huset står der stadig - og fryseboksene ligeså!!!

Niels Anesens første skoledag

Forfatteren Niels Anesen er født i 1896 på husmandsstedet Kinnerup Mark lidt syd for Uggerhalne. Han døde i 1967 og er begravet på Hammer kirkegård.

Fra bogen: ”Hammer Bakker” kapitlet: Min skolegang.....

Kun min hjemegns skole må jeg nævne, også fordi det er den, jeg holder mest af. Øst for Hammer Bakker på det flade bondeland lå Gravsholt Skole, hvor jeg hørte til, og hvor lærer Skipper var enelærer. Han var en pæn mand med fipskæg og ikke nogen ynder af løbske fantasier. Der var ikke en eneste farvelagt sangtone

i ham, måske netop derfor elskede han at synge og gjorde alle børnene til sangere. Han måtte på sin vis være meget frisindet, for man kunne gå ned i skolen, enten man var skolepligtig eller ej. Lavede vi smådrengene for meget spektakel derhjemme, sagde mor, at vi trængte til at komme en tur ned i skolen. I skolen skulle vi være stille. Det var ikke til at komme udenom. Og så luskede vi af sted med et par skiver brød, et par halmsko og ABC-bogen. Var der ikke plads ved de lange borde og bænke, kunne vi løsgængere sidde på den lange tørvekasse, der ellers blev brugt som straffebænk, hvis en dreng eller pige havde været uartig. Den blev kaldt træhesten. En times ridt var en streng straf.

Den første morgen, jeg som løsgænger blev sendt ned til skolen, kom jeg en time eller halvanden for tidligt. Efter at have gået omkring i skolegården en tid, dristede jeg mig til at tage i døren. Den var ikke låst. Jeg gik forsigtig ind i den smalle gang med stengulv og med hylder op ad den ene væg til børnenes træsko. Et sådant rum kalder autoriteterne i dag sundhedsfarligt. Hvis en seksårs dreng i dag gik ind i en sådan aula, ville han antagelig straks falde besvimet om. Folk af mit slægtled må være en særlig hårdfør race.

Mens jeg stod i gangen kom læreren, kun halvt påklædt.

- Hvad . . . hvad er du for en dreng?
- Oppe fra Bakkerne.
- Nå. Kan du sidde stille?
- Ja.
- Nå.

Læreren gik ind i skolestuen og åbnede døren til den store kakkellov.

- Jeg har været herinde og tændt op, sagde han, men ilden er gået ud. Kan du få det til at brænde?
- Ja.

Han hentede tændstikker oppe i pulten og gik igen.

Jeg fandt halm i udhuset, fik god ild og lagde tørv på. Det var alt sammen ligetil. Men billederne på væggene betog mig. Hjemme havde vi ingen billedbøger, på væggene nogle olietryk, mest med bibelske motiver: Jeg er den gode hyrde – Barnet i krybben, samt nogle håndsyede skilderier: Gud velsigne vort hjem – Hvad er et hjem uden moder. – Af de dyrebilleder på skolens vægge kendte jeg kun ræven. Giraffen optog mig mest. Det er jo et helt mirakeldyr med en slags kohale, et stort fårehoved, alt for store kører og alt for lange hesteben. Jeg kunne let se, at det dyr ikke kunne spændes for en vogn eller rides på. Det var aldrig til nogen verdens ting. Og hvis det rakte den lange hals lige fremad, ville det vippe fremover. Jeg

regnede hurtigt ud, at det dyr havde Vorherre sat sammen af de stumper, der blev tilovers, da Han var færdig med at lave alle andre dyr. Da det gik op for mig, at Han bare havde lavet den skabelon for sjov, blev jeg så mærkelig glad og forundret, for jeg havde aldrig hørt noget om, at Vorherre var en morsom mand. Det havde mor glemt at fortælle mig.

Efterhånden kom børnene, og religionstimen begyndte. Jeg sad på tørvekassen, mens de andre blev hørt i salmevers og skriftsteder. Så spurgte læreren mig, om jeg kunne et salmevers? Jeg rejste mig og sagde første vers af – Til himlene rækker din miskundhed, Gud . . .

- Kan du også bogstaverne?
- Jeg kan læse.

Det var ikke nogen sensation at et barn kunne læse, når det kom i skole. Særlig i de små hjem, hvor der ikke var ret meget arbejde til børnene, blev mange af de stille timer brugt til at lege skole. Søskende, der gik i skole, eller nabobørn var lærere. Også piger klarede denne ophøjede post. Var det nødvendigt, hjalp mødre med at synge for på salmerne.

Også i Gravsholt Skole var religionstimerne de mest spændende. Alle børnene havde fulgt den lille Dreng fra Han blev født i en stald og lagt i en krybbe. Det var en dreng, vi kendte. Og her i skolen fik vi så rigtig at vide, hvordan Han voksede op, kunne klare sig med de kloge mænd i templet. Siden stod Han fast på bjergtoppen. Satan kunne ikke bilde Ham noget ind, kunne ikke narre Ham til noget galt. Vi beundrede også Tordenskjold og kæmperne fra de nordiske heltesagn og Odin og Thor. Med Jesus stod over dem alle. Han bankede kræmmerne, da de gav sig til at handle i templet med høns og svin og gedebukke. Han bespiste 5000 i ørkenen, gjorde syge mennesker raske, kaldte døde til live og rendte ikke sin vej, da soldaterne greb Ham og hængte Ham op på korset. Børn i dag har vel en filmhelt eller en sportshelt. Den slags eksisterede ikke dengang.

Vi havde Drengen fra stalden i Betlehem at se op til og begejstres for. Og det var den lille stråtækte skoles store etiske værdi.

Geografitimen blev også på min første skoledag en stor oplevelse. Flere voksne karle, vi kendte eller havde hørt om, var udvandret. Skrædder Arnes Jens og Peter var i Arizona på en farm så stor som Vendsyssel, og hvor revolveren hørte til landbrugsredskaberne. Dal Martins Kristian var pelsjæger langt oppe i Nordamerika. Bak Peters Anton var uldhandler i Argentina på den måde, at han plukkede ulden af de store kaktusbuske, der rev ulden af fåreflokke, der trængte gennem buskadset. Brødrene Brül var rejst til Sibirien for at starte mejeribrug. Oppe i Hammer Bakker boede Ørndal Svenskeren, den bette Tysker fra Rhinlandet, Josef fra Polen, og Karl Grønlænder, der havde været med polarforskeren André. Alle disse hjemlige mænd stod som vejvisere på verdenskortet i den lille lavloftede skole. I dag støtter man geografitimen med film. Dengang skabte vor egen fantasi de fjerne og fremmede syner i uforglemmelige billeder, hvori stærke, unge mænd fra hjemegnen spillede hovedrollen. Mange af børnene i Gravsholt Skole var dygtige i geografi.

Timen i Danmarkshistorie blev også en oplevelse. Læreren fortalte om Færøerne, skildrede en grindefangst. Et par hundrede grindehvaler. Han baskede med armene for at jage dem ind i hjørnet af skolestuen, brugte penneskafet som spyd. Så var det klaret. Færingerne delte kødet og slæbte det hjem. Det mest overraskende var hans forklaring om, at grindehvalen ikke var en fisk, men en slags fed ko, spæk og oksekød. Jeg blev meget begejstret. Folk inde i Hammer Bakker var fattige, tænk om de fangede sådan en flok, slagtede dyrene og slæbte kødet i hus, sikken en rigdom af føde! I middagsfrikvarteret på en time fandt jeg på en helt ny leg: Hvaler og Fangere. De tykke drenge var hvaler. De tynde fangere. Pigerne var ikke med. Den slags var ikke for kvindfolk.

Vi fangere stillede op midt i skolegården. Hvalerne skulle trænge igennem og nå staldmuren, der var

de fredet. Under gennembruddet søgte jeg at standse Anton. Jeg ramte ham så uheldigt, at han fik næseblod. Da han stod ved pumpen for at vaske blodet af sig, kom læreren.

- Hvad laver I!

I munden på hinanden forklarede børnene om den nye leg, som den nye dreng havde fundet på. Hvaler og fangere.

Læreren kaldte mig hen til sig.

- Jeg troede ikke, du var en brutal dreng.

- Jeg gjorde det ikke med vilje.

- Det er din skyld, den rå leg kom i gang. Gå hen og sig om forladelse til Anton.

- Hvis . . . hvis en fanger på Færøerne gir en hval en på næsen, så skal han da ikke sige om forladelse til nogen.

- Du er også næsvis, så er det bedst, du prøver, hvordan Anton har det.

Han langede mig et par lussinger og sagde, jeg kunne gå hjem.

Det var min første skoledag, før jeg blev 7 år og skolepligtig. Jeg havde tændt op i kakkelovnen, set en giraf, fremsagt et salmevers, oplevet stormen på Genesereth Sø, været en tur verden rundt, også på Færøerne, og fået et par lussinger. Så vidt kunne en lille skole for bondebørn spænde i 3 formiddagstimer, medregnet det store frikvarter.

Selv om jeg tjente som hyrdedreng forskellige steder om sommeren og gik i forskellige skoler, kom jeg hjem til november og gik hver vinter i Gravsholt Skole. Da jeg i 1930 blev indbudt til at holde foredrag for egnens folk i Gravsholt Skole, bød lærer Skipper mig velkommen ved at sige:

- Nu er det dig, der står på katederet, og mig, der sidder på skolebænken. Og nu skal du have den karakter, at som skoledreng var du dygtigst i frikvartererne – men du var god til at lytte i timerne.

Bedstefars hus

Et af vores gamle, markante huse, Bedstefars Hus Gl. Vodskovvej 19, har desværre siden sidste

årbog måttet lade livet. Alderen havde tæret på træværket. Vi bringer her et par billeder til minde om huset.

Sommerlig idyl med stokroser og sommerblomster. Foto: Sv. Dam Larsen

Bedstefars Hus en kold vinterdag i 2007. Foto: Frank Sørensen

Om William Jessen

Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv har i første halvår 2014 haft to udstillinger om bogtrykkeren, maleren, billedhuggeren og forfatteren William Jessen.

Først i to måneder på Vodskov Bibliotek og derefter i Vodskov Mølle på mølledagen d. 15. juni.

I årenes løb har vi i Horsens-Hammer Årbog bragt adskillige artikler af og om William Jessen.

Det følgende er derfor hovedsageligt billeder fra Jessens virke.

Ca. 1927 kom William Jessen og hans hustru Alice første gang på sommerferie i Gl. Vodskov hos fru Vige, enke efter maleren Jens Vige. Alice Jessen var fru Viges plejebarn.

I 1937 købte Jessen selv sommerhus i Gl. Vodskov.

I 1941 flyttede ægteparret permanent til Gl. Vodskov, og i 1948 blev huset udvidet med et atelier.

Udateret foto af Vodskov Byvej 20, som huset sikkert så ud, da Jessen købte det. Bemærk de to høje master som bærer husets radioantenne.

Vodskov Byvej 20 fotograferet d. 21. marts 2014.

1976. William Jessen sidder på en bæk i skyggen og nyder hus og have, hvor der i årenes løb er sket store forandringer.

Husets skulpturhave med en række af Jessens egne værker.

En sydlandsk mur -
med nordlandske blomster.
Skulpturer
indfældet i muren,
ansigter der kigger
ind i haven
og glæder sig over farver
og skyggernes flimrende spil
over plænen.
I haven står andre
levende sten
- tanker i sten -
og hylden blomstrer
med talrige urskiver
uden tal
og uden visere.
Tiden er evig i denne
have.
Her lever Nuets evighed.
Her lever stenenes evighed.
Om 1000 år, når
andet er glemt
vil stenene leve
og tale til nye slægter
om en stille have
hvor mennesker
sød og drak kaffe
og simpelthen havde det godt.

Erling Fischer

Læge Erling Fischer har beskrevet haven i digtet: I en have i Gammel Vodskov eftermiddag 5. juli 1967.

William Jessen i sit atelier. Bemærk sættekassen med typer til hans "Fluesmækker" – bogtrykkemaskinen.

- Læs mere om William Jessen i følgende årbøger:
- 1977: Kunstnere i Hammer Bakker af William Jessen
 - 1978: På besøg hos William Jessen af Bent Kragelund 1972
 - 1980: Illegale Vodskov-tryk af Johs. Høgsted Jensen
 - 1983: William Jessen. Kronik af Erling Fischer
 - 2005: En tur i Hammer Bakker af Wilhelm Jessen 1933

Artiklerne kan læses på Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv, hvor vi har en omfattende samling om William Jessens liv og virke.

William Jessen fotograferet juli 1973 med et krucifiks til Hammer Kirke støbt i bly fra typer i hans bogtrykkeri.

William Jessen var en dygtig bogtrykker, men det er som billedhugger, skulptør, tegner, maler

og digter, han vil blive husket. Her vises et lille udpluk af hans værker:

Legende børn. Marmor. Vodskov Skole. Bemærk hvordan de mange kærlige klap gennem årene har færvet hovederne.

Buste af Hanne Gylling.

Krusifiks i cement.

Skovbillede.

Frise i cement fra Gl. Vodskov nedlagte vandværk.

Maleri af forureningskilder.

Socialrealistisk tegning.

Alice & William Jessens grav på Hammer Kirkegård.

Matrikel 12 a Horsens

Ejendommen Matr. 12a var tidligere fæstegård under Aalborg Stifts Hospital. 16. december 1869 blev gården solgt til Lars Pedersen. Denne døde i 1926, hvorefter hans søn, Peter Martinus Larsen, førte gården videre. Det oprindelige areal er nu parceller med enfamiliehuse, mens hovedbygningen fra 1912 indeholder 2 boliger beliggende på Vestvej 29A og 29B i Langholt. Det fine luftfoto modtog arkivet i september i år fra Karen Andersen, Lindholm.

Arkivet modtager meget gerne oplysninger om Matr. 12a.

Corneliussen 1960

Manufakturforretningen Corneliussen Vodskovvej 30 fotograferet i 1960.

Forretningen blev i 1959 startet af Astrid og Niels Corneliussen. Den blev med det samme udvidet med afsnittet med fladt tag.

I 1985 overtog Anni og Bent Corneliussen forretningen og drev den videre til august 2014, hvor de gik på pension og overlod firmaet til Tina Voigt-Madsen, som fortsætter under navnet Butik Tiff.

"Det bette hus" i Rærup

"Det bette hus" i Rærup, Halsvej 27 malet i 1972 af "Magdalon" efter udateret luftfoto.

Manden til venstre på billedet er Lars Peter Nielsen, der ejede huset til sin død i 1955. Han var murer og havde selv bygget huset. I baggrunden ses Vodskov Kirke, som Lars Peter Nielsen ligeledes havde været med til at bygge.

Maleriet er en gave fra Karen Wachmann, Frejlev, hvis morfar er ovennævnte Lars Peter Nielsen.

Lars Peter Nielsen.

Else Kirstine Petrine Larsen gift med Lars Peter Nielsen.

Da Arndt var dreng 2. del

1. del bragt i 2013 årbogen.
Af Arndt Hüttel Sørensen 2008.

Skolefoto af Arndt.

Al den kål

Så skulle grønkålen pilles af stokkene og ribbes. Jeg vidste ikke, hvad det betød, når de voksne sagde det, men det var også lige meget. Jeg skulle alligevel ikke have grønkål. Den var nemlig stuvet og lavet som grød. Det var først senere, da min far købte Attrupgaard, der blev lavet vendsysselsk grønlangkål. Derimod skulle jeg have surkål, som var min mors speciale. Grønkålen blev kogt i gruekedelen og bagefter skulle vandet vrides ud. Ofte kneb det for min hjerne at følge med i alle disse juleforberedelser.

Der var stadig ting, som Signe skulle lave, for både patienterne – og selvfølgelig far – var vilde med blodpølse og sirup.

Hun skulle også lave konfekt og pebernødder til juleposer. Vores marcipan var hjemmelavet af kartofler, flormelis og mandelessens fra små flasker, og der gav meget farve på fingrene, så alle kunne se, hvad man havde haft fingrene i sidst.

Hen til kommoden...

Én af vores patienter, Maler-Svend, arbejdede hos Kommode-Christensen. Han hed sådan, fordi han havde en lille fabrik med kommoder og ligkister. Han fik det første navn, fordi det lød pænere en at kalde ham for Ligkiste-Christensen.

Skiftedag.

I min barndom skulle alle unge piger, der skulle ud at tjene for første gang, have en kommode med til deres tøj og private ejendele hjemmefra. Derfor var sådan en kommode mange gange julegaven. Også selv om de fik den til 1. november, som var skiftedag. Hos Christensens malede malersvendene kommoderne, eller også blev de "året" med en hønsefjer. Det havde han lært af min far, for det var far dygtig til. Maler-Svend dyppede knapperne i sort maling, og de andre patienter drillede ham og kaldte ham for Knap-Svend. Det brød han sig ikke om. Når Maler-Svend kom hjem fra arbejde, var der altid en kop kaffe og lidt julesmåkager hos Signe i køkkenet. Hun havde altid gemt noget et sted, hvor ingen kunne finde det.

Så var alt julebageri, grønlangkål og gris færdigt, men der var stadig meget, der skulle laves, før julefreden kunne sænke sig over Fredhjem.

Vi er kommet til julepyntetiden. Fredhjem var jo et stort hus, så der skulle mange ting til, for at skabe den rette julehygge. Vi havde et lille, hyggeligt snedkerværksted, hvor Nygaard – en dejlig, rar patient, huserede. Han var et geni med et stykke træ, og han kunne trylle de sjoveste og flotteste ting frem. Nygaards værksted var fyldt

med spændende ting, og han var en ordensmand og stolt af sit lille værksted. Her fik jeg tit lov til at lege med i hans træarbejde, med de evner jeg nu havde – min alder taget i betragtning. Til jul lavede Nygaard julenisser, lysestager og de flotteste plader, som mor og de andre kunne pynte til flotte juledekorationer. I december drog far og nogle af patienterne til vores sommerhus i Hammer Bakker. Der lå et hyggeligt, rødt bjælkehus med udsigt over det meste af Vendsyssel. Her blev der plukket pyntegrønt og flotte grene med bær og kogler på. Og når trækvognen var fuld, drog man til Fredhjem, hvor pigerne stod klar til at bruge det medbragte til julepynt.

Juleduft og travlhed

Der gik ikke lang tid før hele Fredhjem duftede af gran og julehygge. Så var patienterne klar over, at nu varede det ikke længe, før julen stod for døren. Tiden op til jul var en dejlig tid – der var både ro, men også en vis spænding blandt patienterne, om der nu også kom en julegave eller et kort fra familien. Det var jo en tid med smalhals, så der var ikke rigtig noget at rutte med.

På Fredhjem blev der sunget og spillet meget – sang og musik var som maden – noget der hørte hver dag til. Der blev sunget morgen, middag og aften, og far spillede på orgel, når vi sang. Nygaard, den gamle snedker, var en hel harmonikavirtuos. Han tog tit harmonikaen frem, når vi havde spist til aften, og så blev der sunget, gynget og danset. Når Teddy Pedersen spillede op til gammel danse-musik i radioen, kunne Nygaard godt spille med, og han gav musikken ekstra kulør.

Mange af patienterne var gode til at synge på trods af deres sygdom. Vi havde særlig en, en ung, glad gut, der hed Leif Øland. Han kom nede fra Århuskanten, og han blev en helt anden person, når der var musik i huset. Den glade Leif blev desværre ikke så gammel. Han døde i et epileptisk anfald, da han faldt og slog hovedet. Jeg mindes ikke, at der var andre, der døde af sådanne uheld. Men hans død satte sit præg på huset i lang tid efter.

Hygge foran radioen

I disse år var der mange hørespil i radioen, og det var der mærkelig nok mange af patienterne, der gik meget op i. Da jeg var meget nysgerrig, fik jeg lov at stå nærmest radioen, og så sad patienterne omkring den gamle radio, som jeg kan huske havde noget mærkeligt stof limet på højtaleren. Jeg syntes, der kom mere støj end stemmer ud af den gamle kasse. Men når DR's pigekor sang i radioen, var der stille i den store opholdsstue. Så blev der lyttet til alle de smukke julesange, de sang. Senere kan jeg huske, at der var et kor ved navn Lørdagspigerne. Jeg tror, der var fire piger i dette kor, og de kunne også skabe glæde i huset. Lige efter krigen var der også en pige, som med sin sangstemme kunne få patienterne med på en nynner – det var Raquel Rastenni – og de fleste af hendes tophits kunne patienterne synge med på. I min barndom skulle der ikke meget til for at underholde, og vi stillede heller ikke så store krav, for vores verden var ikke ret stor. Jeg tror, at vi følte, at København var verdens navle, for når vi hørte noget i radioen, kom det altid derfra.

Et ganske lille juletræ

Tæt på Fredhjem lå der et lille, grønt træhus, og her boede Rikke og Marinus – et ældre ægtepar – som mor og far kendte oppe fra Hammer Bakker, hvor de havde haft et lille husmandssted. Nu var de så flyttet til Vodskov på deres gamle dage. Mor lavede også julepynt til dem, og jeg kan huske, at de havde et lille, sødt juletræ, som stod på bordet ved vinduet. Jeg syntes, de havde det hele december måned. For mig var det en hel festdag, når jeg fik lov til at besøge de to søde, gamle mennesker. Rikke var god til at bage – særlig hendes franskbrød var en lækkerbiskken. Og når der så kom godt med jordbærsyltetøj på, som hun også selv havde lavet, var det den rene svir.

Der var noget, som jeg altid undrede mig over, og der var, at Rikke altid holdt franskbrødet oppe mellem brysterne og skar så brødet på den måde med en stor kniv. Hjemme hos os skar man jo brødet på et skærebræt, så hvorfor gjorde hun det på denne specielle måde? Det fandt jeg aldrig ud

af. Hun måtte være dygtig til at skære, for der var aldrig noget, der gik galt.

Skrå og langspyt

Marinus skræde, og det var stærk kost, når skråen blev dyppet godt i udkradsning og aske, som jeg tror, han fik fra far og hans cigarer og så fra patienternes piber. Der blev også hostet og spyttet noget i det lille, grønne hus. Marinus havde en hvid spytbakke, som stod i et hjørne, og når Marinus sad i den store stol ved vinduet, var det altid spændende, om han mon kunne ramme spytbakken med sit langspyt. Men det gjorde han som regel, og ramte han ved siden af, råbte Rikke ikke højt af den grund.

Mor og far tænkte altid på de svage i vores samfund, så jeg er sikker på, at der var flere i Vodskov, der nød godt af mors juledekorationer og bagværk. Når Fredhjem var pyntet op, skulle der også tænkes i juletoj til patienterne. Var det mon renvasket og strøget til den store fest, og var der nogen, der manglede noget. Måske et par nye Hertz-sko fra skomager Olsen.

Så nærmede tiden sig, hvor juletræet skulle hentes ved plantøren oppe i bakkerne, og det skulle gerne være et stort træ, for der var højt til loftet på Fredhjem på mere end en måde.

Vores bedstemor og bedstefar boede i nogle år på Fredhjem, hvor mor og far passede dem. De var begge født i Sæby, hvor bedstefar var fisker. Han sejlede sommetider til Gammel Strand i København, hvor der var noget familie, som havde en fiskebod, så de var jo også med til at holde juleaften på Fredhjem, men da bedstefar døde i 1945, kom bedstemor på alderdomshjem i Nørresundby.

Ind kom juletræet

Juletræet blev bragt til Fredhjem på hestevogn, og så gik snedker Nygaard i gang med at passe den store fod til, og med hiv og sving blev det store træ bakset ind i opholdsstuen. Og så kom det store øjeblik, hvor træet skulle pyntes. Vi havde

meget spændende julepynt på Fredhjem. Meget var hjemmelavet, og jeg kan huske, at vi havde nogle store, flotte julehjerter, som patienterne selv havde lavet. Så var de jo beskæftiget, og der var også flotte kræmmerhuse, som blev fyldt med pebernødder.

Og så blev det pyntet

Juletræspyntningen var altid en festforestilling, for alle havde nemlig en mening om, hvor hvad skulle hænge, men det lykkedes altid at få det store træ pyntet, så alle til sidst blev tilfredse.

På selve juleaften var vi altid mange mennesker, så der skulle mange ænder til for at mætte alle – for and, det skulle vi have.

Arndt som femårig og storesøster Inge på ca. 13 år.

Vi var to søskende hjemme i det daglige, så var der Esther, som var pige hos overlæge Vad på åndssvageanstalten i Vodskov, som det hed dengang. Nu hedder det psykisk handicappede. Esther kom også hjem til jul. Så var der min søster Lise, som var i køkkenet på Roskilde Sygehus. Hun kom ikke hjem, fordi hun skulle holde jul hos tante Mary i København.

Sidehistorie – ved eftertanke

Det følgende har ikke direkte med julen at gøre, men I får historien alligevel: Den 23. februar 1945 blev vores mor 50 år, så Lise skulle hjem og fejre den runde dag. Hun skulle med toget, og det kunne godt være en vanskelig tur. Krigen var ikke slut, så banelinjen rundt om i Danmark blev flere

gange saboteret af modstandsbevægelsen. Da Lise skulle hjem, blev linjen saboteret mellem Randers og Faarup, og alle passagererne blev transporteret til Aalborg i gamle busser, hvorpå der var bygget en stor generator, som blev fyret op med træbrændsel. Der var jo mangel på benzin, og man måtte ikke køre i private biler under krigen. På taget af busserne sad soldater med geværer, og det var en kold, langsom tur til Aalborg, for en generatorbus kunne ikke køre ret hurtigt.

Min mor og lange Magne, som var plejer hos os, var kørt fra Vodskov til Aalborg med vores flotte landauer og de to knobstrupper-heste for at hente hende. Det blev til en lang tur og en lang ventetid på banegården. Min far kunne ikke forstå, hvor de blev af, så flere gange gik far og jeg ned til landevejen, hvor far lagde sig med øret mod vejen for at høre, om der var hovslag i nærheden. Nå, men Lise kom vel hjem, og dette var blot et lille efterjulet sidespring.

Kongen måtte vente

Min bror, Karl Peter, var blevet uddannet først som gartner hos Dæhnfeldt i Odense og siden som diakon på kolonien Filadelfia i Dianalund. Derefter kom han til Diakonissestiftelsen i København, hvor han sammen med en mand, som hed Pedersen, kom til at passe Kong Christian den X, som jo var faldet af hesten under en af sine daglige rideture rundt i byen og var kommet slemt til skade. Karl Peter blev senere udvalgt til at passe Kong Christian på Amalienborg, men det oplevede han desværre ikke, da min far var blevet syg, og KP, som vi kaldte ham, måtte så hjem og hjælpe på Fredhjem, så han var også hjemme denne jul.

Store gæs fra Vandstedet

Far havde købt et lille sted oppe i Hammer bakker som hed Vandstedet, hvor der var heste, grise, køer, gæs og ænder. Et ægtepar, som boede i stuehuset, passede bedriften

På Vandstedet hentede vi alle de ænder, vi skulle bruge til juleaften, og så startede den store slagte- og plukkefest ellers. Det store vaskehus stod igen

for tur, og der blev fyret op under gruekedlen – og så varede det ikke længe før hele vaskehuset lignede et sted, hvor der havde været pudekamp med 100 puder fyldt med fjer. Der blev plukket og nippet til den store guldmedalje, og det var et stort arbejde, men der var mange om det, så til aften var alle ænderne færdige til Signe i køkkenet. Når jeg tænker på, hvor mange spekulationer den moderne husmoder har over den ene and, hun skal stege til familien, så fatter jeg ikke, hvordan lille Signe klarede alle de ænder.

Og SÅ var der serveret

Maden til juleaften bestod også af ribbenssteg, medisterpølse, og hvad der ellers hørte til af rødkål, brune kartofler og asier – og til slut risalamande med mandelgave. For der manglede ikke noget en juleaften på Fredhjem.

Eftermiddagen var gået med at lave godteposer til alle patienterne, og for nogle af os blev der tid til at komme i Vodskov Kirke til julegudstjenesten. Når vi kom hjem, kom det store øjeblik, hvor alle skulle til bords, og far spillede på orglet til den første sang.

Efter middagen blev juletræet tændt, og far læste juleevangeliet, og så blev der ellers sunget mange julesange, og far læste en lille historie. Så var det tid til at juleposerne og de gaver og julekort, der var kommet til nogle af patienterne, skulle deles ud. Derefter var det kaffetid – og tid til at smage nogle af Signes dejlige julesmåkager.

Aftenen blev afsluttet med en af fars mange yndlingsange ”Bliv hos os, når dagen hælder”, og så sænkede julefreden sig over Fredhjem, og alle kunne puste ud og slappe af efter en travl december.

Sidste jul på Fredhjem

For os børn blev julen 1945 den sidste jul på Fredhjem, for i 1946 købte far Attrupgård, som lå to kilometer uden for Vodskov i kanten af de smukke Hammer Bakker – ikke langt fra den gamle Sæby Landevej, som gik gennem bakkerne.

Attrupgaard. Udateret kopi af luftfoto.

Her blev der bygget om og lavet plads til 22 patienter. Min bror Karl Peter fortsatte med at drive Fredhjem indtil 1958, hvor der på Attrupgaards jorder blev bygget et nyt og moderne epileptikerhjem ved navnet Attruphøj.

Attruphøj.

Den gode historie fortsætter

Far og Karl Peter var nogle meget aktive mennesker på vores egn, og de var altid fulde af nye idéer. Så i 1969 købte vores far en lille ejendom

ikke langt fra Attrupgård. Der lå en del små husmandsbrug i et område ved navn Plovhusene, og der skabte Karl Peter og far det smukke plejehjem Liselund, som i 1972 blev indviet af Dronning Margrethe og Prins Henrik.

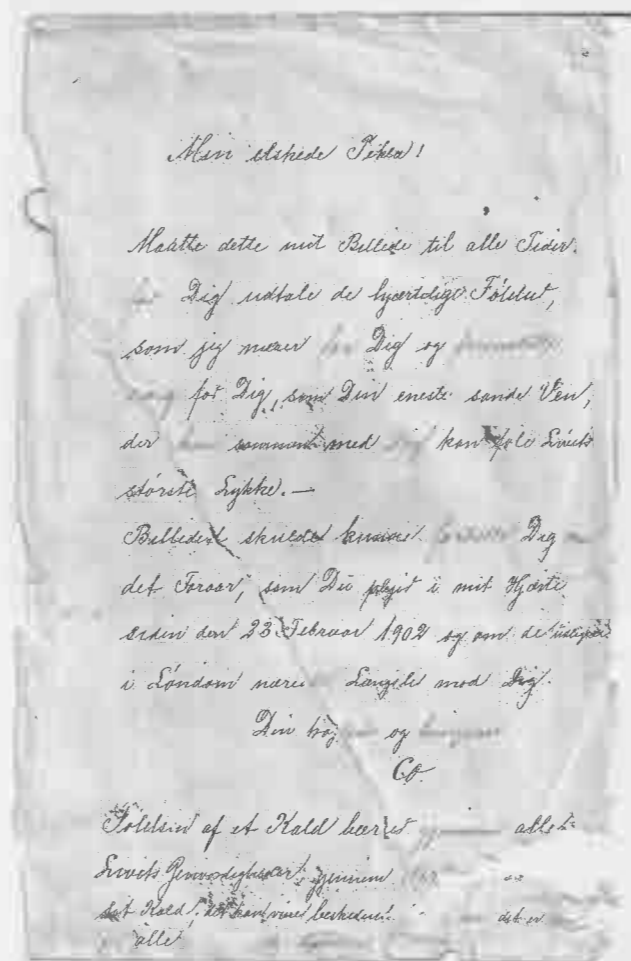
I 2009 sluttede det kapitel, som min far startede i 1919. 90 år senere vil Danmarks mest moderne hjem for senhjerneskedede blive indviet dér, hvor Attruphøj har ligget. Så det kæmpearbejde, som vores mor og far – og senere Karl Peter gjorde for de svage i vores samfund slutter aldrig og TAK for det.

Alle vi fra Fredhjem ønsker alle læserne en rigtig glædelig jul 2008.

Artiklen blev første gang bragt i Søby Folkeblad december 2008.

Et kærestebrev anno 1902

Fra arkivets gemmer. Til inspiration!

Herefter følger et citat af Bjørnstjerne Bjørson, men tidens tand har "spist" lidt af citatet.

Følelsen af et Kald bærer gennem alle Livets Genvordigheder, igjennem Arbejde..... sit Kald; det kan være beskedent, ja, men det er der for alle!

Sammen med kærestebrevet fik arkivet dette smukke foto. Vi ved ikke med sikkerhed, om det er brevskriveren, men vi forestiller os det.

Min elskede Tekla!

Måtte dette mit Billede til alle Tider for Dig udtale de hjertelige Følelser, som jeg nærer for Dig og fremstille mig for Dig som Din eneste sande Ven, der kun sammen med dig kan føle Livets største Lykke. –

Billedet skulde kunne fortælle Dig om det Forår, som Du plejer i mit Hjerte siden den 23. Februar 1902 og om de tidligere i Løndom nærrede Længsler mod Dig.

Din trofaste og hengivne

CO.

Dramatisk brand ved Langholt

Fra Karen Blok, Luren 5, Svenstrup J. har H-HH modtaget følgende avisartikel - måske fra Aalborg Amtstidende - dateret 27. august 1935:

Ingen vidste, hvor den lille pige var i det brændende hus. Denne uhyggelige situation opstod i går eftermiddags under en brand hos gårdejer Svend Svendsen (Gårn), Horsens Mark ved Langholt. Gårdejeren og hans hustru arbejdede ude i engen, der ligger et langt stykke fra gården, og deres tre børn, to drenge på henholdsvis 6 og 4 år var ene hjemme sammen med deres 1 ½ år gamle lillesøster. Den lille pige lå i sin vugge inde i huset, medens drengene legede udenfor. De fik den ulykkelige ide, at det kunne være morsomt at lave et bål, hvorfor de gik ind i køkkenet, hvor de vidste, at deres mor opbevarede en tændstikæske.

Tændstikkerne lå på en hylde over komfuret, men drengene kravlede op på det, og kunne derfra nå æsken. De lavede derefter bål udenfor i nærheden af en stor halmstak. Det varede ikke længe, førend ilden havde fat i stakken, og herfra bredte den sig videre til ejendommen. Alt var knastørt, og på få sekunder var hele den stråtaktede sammenbygning af lade, stald og stuehus i flammer. Børnene blev rædselsslagne, da de så, hvad deres leg havde ført med sig. Ude af sig selv løb de bort uden at sanse, at deres lillesøster lå og sov inde i det brændende hus.

Nabokonen trængte ind i det brændende hus for at redde barnet

Branden blev kort efter opdaget af en af naboerne, husmand Holger Blok, hvis hustru straks var klar over, at det lille barn var i fare. Skønt hele taget var et buldrende flammehav, og ilden havde fat i bagdøren, trængte hun ind i det røgfyldte hus.

Hun løb gennem alle stuerne og ind i soveværelset, hvis loft brændte, og hvorfra brændende flager faldt ned over hende, men ingen steder var barnet at finde. Hun løb ud igen og ind i stalden, hvor

nogle andre naboer var i færd med at redde grisene. Hun råbte til dem, at den lille pige ikke var at finde nogen steder, men at hun måtte være i det brændende stuehus. En behjertet mand, gårdejer A. Andersen, Kyvsgård, besluttede nu at trænge ind i huset gennem fordøren, der var låst. Han sprængte døren, og lige inden for stod vuggen med den sovende pige. Idet han sprængte døren, væltede vuggen, men barnet kom heldigvis intet til. Det var på høje tid, man havde fået hende reddet, for et øjeblik efter skred taget sammen.

Det lykkedes at få alle dyrene ud, derimod brændte det meste af indboet. Kun lidt sengetøj blev reddet.

En nabogård var truet

Fra en nærliggende ejendom var redningskorpset blev tilkaldt, men det var umuligt at redde Svend Gårns ejendom. Det var dog heldigt nok, at redningskorpset blev tilkaldt, thi ilden havde bredt sig til en naboejendom tilhørende Ferdinand Torp. Ilden havde allerede godt fat i taget, men det lykkedes ved hjælp af skumsprøjten at kvæle ilden.

Nogen tid efter at branden var opstået kom ejeren og hans hustru til. De havde haft nogle kvalfulde minutter, idet de frygtede, at det ikke var lykkedes at få reddet den lille pige ud.

Drengene sagde, at en bisse havde stukket ild på

De to drenge, der havde leget med tændstikker, fandt man kort efter. De forklarede først, at det var "en bisse", der havde stukket ild på, men da de blev gået på klingen, tilstod de, at det var dem, der havde forårsaget branden.

De brændte bygninger var forsikret i Husmandsbrandkassen for 15000 kroner og løseøret for 18000 kroner i Hjørring og Kær Herreds Løsørebrandforsikring.

Karen Blok fortæller om branden

Karen Blok var gift med Anders Peter Blok (død 2008), hvis mor var den i ovenstående artikel omtalte Holger Bloks hustru. Her følger Karens beretning om branden, som hun har fået den fortalt af Anders Peter:

Det, jeg vil fortælle om, er en brand i høsten 27. august 1935 hos naboen til min mands (Anders Peters) barndomshjem, hvor der ligger fire små husmandsbrug ikke langt fra hverandre (Skanderborg, se kortet).

Kristine og Svend Gårn var ude i engen tre – fire km borte for at høste. Imens skulle Agnethe på otte år være barnepige på sine to små brødre på fire og seks år samt lille Marie på halvandet år. Mens Marie sov i huset, skulle Agnethe gå op til noget familie i "Gårn", Horsens Kirkevej, for at låne en æbleskivepande, for når far og mor kom hjem fra engen, så havde de opmejet, og så skulle alle have æbleskiver.

Det blev nu ikke til æbleskiver, for når katten er ude, spiller musene på bordet. Ja, nu var de to drenge jo alene hjemme, og så kunne de snart blive enige om, at de skulle prøve at lave et bål mellem kornstakkene. Snart brændte ilden

lystigt, og den bredte sig hurtigt til de sammenbyggede stråttækte huse, hvor Marie jo sov. Snart stod hele huset i lys lue.

Det opdagede Anders Peter på elleve år, og han var klar over, at det var rivende galt, så mens de to drenge flygtede over marken hen til deres storebror, som tjente på en nabogård, løb Anders Peter ind og kaldte på sin mor, Dagmar Blok, og hun vidste, at Marie stod i laden og sov, når forældrene var i marken. Ja, dengang havde naboer kendskab til hinandens færden, uden at man følte, man snagede.

Dagmar løb rundt i det brændende hus, men hun kunne ikke finde Marie.

Efterhånden kom flere naboer til, uden at Marie blev fundet, men Dagmar, som siden blev min svigermor, blev ved: Det barn skulle være der, og hun skulle findes.

Til sidst blev en af mændene så irriteret på Dagmar, at han sprængte den låste fordør, og sengen med Marie væltede ud. I det samme skrider taget, men Marie er uskadt, og er i live den dag i dag. Hun overtog barndomshjemmet efter sine forældre og har boet der et langt liv med mand og børn. Hun bor nu i Vodskov. Men det er kun på grund af min svigermors mod og stædighed, at Marie kom levende ud af den ildebrand.

Kristine og Svend Gårn kunne ude fra engen se den voldsomme røg, og da de kom nærmere, kunne de se, at det var deres lille husmandssted, der var brændt ned til grunden, og at der var fyldt med naboer, nysgerrige, brandbiler og brandmænd. De frygtede sikkert det værste, men alle børn var i live, selv om det varede noget, før de to drenge og Agnethe dukkede op. Agnete lå i en grøft og turde ikke komme hjem, for hun skulle jo passe på sine små søskende.

Kriminalpolitiet kom cyklende fra Nørresundby, og både Anders Peter og de to små drenge kom i

forhør. Drengene fortalte i første omgang, at det var en bisse, der havde stukket ild på.

Der skulle senere gives en belønning som tak for, at Marie blev reddet, men i 1935 kunne man åbenbart ikke give en kvinde en belønning for med livet som indsats at have reddet et barn.

Efter hvad jeg kan forstå, var der en stor diskussion om, hvordan sagen skulle klares, og det endte med, at Holger Blok, Dagmars mand, fik belønningen.

På skrinet, som Anders Peter har arvet efter sine forældre, står der: Gårdejer Holger Blok. For Redningsarbejde ved Branden d. 26. August 1935. Hjørring Amts og Kær Herreds gens. Brandforsikring.

Karen Blok med skrinet. Foto: Sv. Dam 2014.

Nej, vi skal såmænd ikke så langt tilbage, hvor kvinder ikke var regnet for noget i vores lille land.

Men en dramatisk begivenhed har det været, og Anders Peter og hans søskende glemmer det aldrig. Tænk at se sin mor løbe rundt i et brændende hus! Jeg forstår godt, at Anders Peter er bange for, at ild skal tage overhånd og ikke kan styres.

Efter at vi har levet et næsten helt liv, ringer en af Anders Peters gamle arbejdskammerater og fortæller, at han er kommet i besiddelse af den gamle avis, hvor branden er omtalt. Vi får avisen og kopierer artiklen om branden til vores børn og til Marie. Hun blev meget glad, for hun havde aldrig læst – kun hørt – om branden. Senere traf vi Marie til Anders Peters brors begravelse og snakkede her med hende om den dramatiske begivenhed.

Karen Blok er datter af Gerda Jensen, Vodskov Smedje og Peter Jensen, Attrup. Hun har gået i skole på Vodskov Skole. Boede senere på gården "Højrimmen", Vodskov. Karen Blok er født i 1930. (Red.)

Vendelbosange

Prikken øwver i'e

Da Worherre i hans himmel
haj ha skabt døj gajske juer,
følt haj sæ lidt træt å swimmel,
da haj sat sæ we hans buer.

Haj tøj, at der mængelt noe,
siel om ålts war såre godt,
å, skjønt haj ku ints forstoe,
måt haj ærgre sæ så småt.

Plusli ku haj sits probleme:
Danmark det so tossi uk!
Haj ka klokke i systeme,
tints Worherre, mæe suk.

Så ga haj sæ atter tie,
I ka trow haj brugt hajs wæ.
Lawwe prikken øwver i'e.
Werdens ållerdejlige stæ!

Herren siel war himmelfalden,
å haj gluwwe - hielt fortabt,
da haj so, hwor pænt å sjalden
Wendysssel war bløwwen skabt!

Bastholm Nørgaard
Bonde & Digter

*Udgivet af Rærup Brugsforening
Jens Vejmand*

1895

1945

Rærup Brugsforening

8. December 1945

Melodi: Jens Vejmand.

Om gode gamle Dage vi synger nu en Sang,
da hørt ingen Kløge, kun Glæde Dagen lang,
vi slagted selv vor Vædder, fik Lys ud af hans Spæk,
af ham vi gjorde Finker, ak ja den Tid er væk.

Vi gjorde ogsaa Tøjet af Madses bløde Tov,
for gode Vadmel's Klæder dem havde vi Behov
i disse strenge Vintre, af Alen høje Sue,
nu gaar vi næsten nøgne, især da Pigerne.

I gode gamle Dage, vi bagte selv vort Brød,
kun enogtyve Gange, om Ugen fik vi Grød
og grove Mælkesopper vi søbede af Fad,
da var vi aldrig syge, og aldrig fik vi Bad.

Ja tænk i gamle Dage, da lavede vi Dram
og Gammeløl i Tønder, ja Smør og andet Kraan,
nu gider vi ej mere, alt laves paa Fabrik,
nu gaar vi blot og driver, og falder hen til Drik.

Ak ja, i gamle Dage, da lavede vi alt
hos Høkeren vi købte, kun Sukker, Skraa og Salt,
nu køber vi det hele, hvad selv vi laved før,
det gider vi ej mere, knap heller selv vor Børn.

Vi havde ingen Cykler ej heller nogen Bil,
om Natten vi spadserede til Pigen flere Mil —
nu vilde vi jo dingle, hvis een vi skulde gaa,
vi hiler nu og flyver som Lærken i det blaa.

Nu har vi Brugsforening og Andelsmejeri,
og vi har Fagforening og hele Dagen fri —
ej som i gamle Dage, vi maatte hænge i
fra Klokken fire Morgentil Aften Klokken ti.

Se nu en Brugsforening, den er en Købmands Skræk,
den tager af hans Kunder og giver ham et Knæk,
den holder Prisen nede, men giver Overskud —
og ene gode Varer, naar blot vi sender Bud.

En saadan Brugsforening den giver meget godt,
hvis ikke den vi havde, saa var vi Bankerot
især i disse Tider, for alle som har gemt
de sure tjente Penge, vil Staten have klemt.

Du vores Brugsforening i Rærups lille By,
i Dag for dig vi fester, fordi du ej er ny,
af Aar halvtredsindstyve, men lige gjort omkring
og helt moderniseret med mange sænke Ting.

7/165 156

William Jessens Bogtr., Gl. Vodskov

RÆRUPSANGEN

Mel: Jeg en gård mig bygge vil.

1.
Mangen by sin digter har,
Esbjerg sin med valsen ta'r.
København og Aalborg sine,
men om Rærup ej en linie.
Nu jeg synge vil din pris,
ni vers tror jeg helt præcis.
2.
Drej fra Sæbyvejen bred,
og ad Rærupvejen ned.
Kør du så en kilometer,
sving igen ved tvende Peter.
Og når Brugsen så du når,
midt i Rærup by du står.
3.
Fordums var der fuldt af liv,
byen havde perspektiv:
Mejeriet, smed og maler,
brændevinen for en daler,-
men det var vistnok fordi,
der var hjemmebrænderi.
4.
Fjorden lå der ren og klar,
mange i den badet har.
Der var skønt i sommerlandet,
når vi soppede i vandet.
Vi fik helse for vort sind,
både børn og mand og quind.
5.
Fjorden er nu fyldt med møg,
sulfo, plast og gammelt tøj.
appelsiner og bananer,
ting om hvad vi intet aner.
der er props i massevis,
og en hilsen fra Paris.
6.
Rærup's stortid er forbi,
mejeri er vaskeri.
Skole, brugs forlængst er lukket,
og de lyse ho'der trukket.
Op til Vodskov for at læ'r,
men jeg tror det bliver vær'.
7.
Så fik vi en motorvej,
og så sagde amtet nej;
I må ej til Vodskov komme,
for vi har jer i vor lomme.
I i bus til Horsens må-
cykle, kravle eller gå.
8.
Sol står op og sol går ned,
det var den vej Rærup gled.
Det går stadig ned ad bakke,
vi med lidt må ta'til takke.
Kunne vi på denne vis,
fostre dog en Simon Spies.
9.
Ja, vi skubbes dit og dat,
som et skib i Kattegat.
Rærup vågn nu op af dvale,
slå i bordet, hold en tale.
Lad os standse den kommers,
vis det ej bli'r sidste vers...

Nostalgikeren

Nostalgikeren er et pseudonym for Robert Pedersen, som boede på landejendommen Kongseng fra 1959 til 1976. Kongseng "forsvandt" i forbindelse med etableringen af Lossepladsen i Rærup.

Rærupsangen blev skrevet "på opfordring". Datteren Joan havde i skolen set en Vodskøvsang og efterlyste så en Rærupsang. Hendes lærer foreslog hende at gå hjem og lave en. Opgaven gik videre til faderen, som den følgende tid gik og digtede, mens han passede køerne i stalden.

Horsens-Hammer Hjemstavnsforening

Foreningens formål er at øge kendskabet til
– og interessen for Horsens, Hammer og Vodskov Sogns historie

Medlemskab:

Anmodning om medlemskab rettes til et medlem af bestyrelsen.

Kontingent for 2014 er 60 kr. for en husstand.

Ønskes årbogen tilsendt er kontingentet 85 kr.

Der udleveres 1 årbog pr. husstand, og kun den person, som tegner medlemskabet, har stemmeret på generalforsamlingen.

Generalforsamling afholdes efter gældende vedtægter i januar måned.

Indkaldelse hertil fremsendes pr. brev i oktober måned og annonceres i dagspressen.

Generalforsamlingen 2015 bliver mandag d. 12. januar kl. 19.30 på Liselund.

Vi gemmer "det gamle" til de nye:

Foreningen indsamler og opbevarer gamle billeder, fotos, papirer, protokoller, erindringer, m.v., som har lokalhistorisk interesse for de kommende slægter.

Henvendelse herom kan ske til et bestyrelsesmedlem.

Foreningens årbog:

Foreningen udgiver en årbog med "aktuelle" artikler fra den gamle Horsens-Hammer Kommune. Årbogen er udkommet siden 1977. Indholdet er samlet og redigeret af Arne Riis, Aase Fladkjær og Svend Dam Larsen. Foreningens formand er ansvarshavende redaktør.

Vi modtager meget gerne stof til årbogen,

Det er stadig muligt at købe et eksemplar af tidligere årbøger.

Dog er et par årgange udsolgt og bliver ikke genoptrykt.

ISSN 0106-5998

Horsens-Hammer Lokalhistoriske Arkiv.

Foreningens lokalhistoriske arkiv ligger i underetagen på Plejehjemmet Liselund, Hüttel- Sørensens Vej 61, 9310 Vodskov.

E-mail: hhhjemstavn@gmail.com

Åbningstid:

Første mandag i hver måned kl. 14-17, dog ikke i sommerferien.

Sidste weekend i oktober: lørdag og søndag kl. 14-17.

Besøg i øvrigt efter aftale.

Samlingen af landbrugsredskaber:

"Lerbæk", Rærupvej 70, Rærup. Kontakt Per Jensen.

Foreningens bestyrelse:

Svend Dam Larsen

Formand

Tlf.: 40 83 63 40

John Schødt

Næstformand

Tlf.: 98 29 43 48

Niels Jørgen Jensen

Tlf.: 98 28 60 35

Arne Riis

Tlf.: 98 28 66 17

Aase Fladkjær

Tlf.: 98 29 33 07

Per Jensen

Tlf.: 20 27 89 75

Konny Olesen

Tlf.: 22 84 32 28

Suppleanter:

Jacob Arentoft

Frank Sørensen

Revisorer:

Per Bøgh Christensen

Svend Laursen

Æresmedlem:

Birthe Jensen

Foreningen siger TAK til bestyrelsen for det nu nedlagte Gl. Vodskov Vandværk for en donation på 11.000 kr. og TAK til SPAR NORD for møbler til vores kontor.

Vi siger også tak til de mange, som i årets løb har afleveret fotos, malerier og papirer mv. til arkivet. bl.a. til vores årbog.